

PRÒVES D'ARANÉS

CERTIFICAT **C**

Nòm

Cognòms

DNI num.

Adreça

C P Poblacion Tel

..... Junh 2018

Airau 1. EXPRESSION ESCRITA *40 punts. (20 punts/exercici)*

Exercici 1. Carta (150 paraules)

Des dues opcions que se balhen ara seguida, trigatz-ne ua.

- A) Escribeu ua carta ath Departament de Recorsi Umans deth Conselh Generau d'Aran tà informar-les que t'interessarie fòrça poder realizar ues practiques ena institucion en Departament de Miei Ambient, Torisme o Sanitat.
- B) Escribeu ua carta ath còsso de torisme deth tònn ajuntament entà expausar-li ua idea entà milhorar es perspectives toristiques en aqueth municipi.

D'aguesti articles de diaris, escueih-ne un entà expausar era tua opinion sus aquest tèma (200 paraules).

A) Eth 59% des menors de dètz ans hèn a servir eth telefòn mobil.

Parla des auantatges o inconvenents que pòt representar entàs mainatges er usatge deth telefonet. Quini problèms pòden auer? Quin profit ne pòden trèir? Reaument les pòt servir entàs estudis?

B) Parlar per telefòn quan condusim.

Maugrat er enduriment des sancions, es conductors contunham de parlar per telefòn ath volant deth nòste veïcul. N'èm consciènti deth perilh? Aplicaries tu d'autes mesures?

Airau 2. COMPREENENÇA LECTORA 10 punts. -1,25 per error)

Un estudi ditz qu'es mainatges que saben enganhar an mès probabilitats de prosperar ena vida.

«Es procèssi cerebraus de formular ua mentida son un indicador dera intelligéncia des menors», segontes eth doctor Kang Lieg.

Es mainatges que saben díder mentides an mès possibilitats entà prosperar ena vida d'adults qu'es sòns contemporanèus, segontes un estudi der Institut d'Estudis sus eth Mainatge dera Universitat de Toronto, en Canadà, qu'an investigat aguesta conducta entre es mainatges.

«Es procèssi cerebraus de formular ua mentida son un indicador dera intelligéncia deth mainatge», a soslinhat eth doctor Kang Lieg, director der Institut. Dempús d'analisar era conducta de 1.200 mainatges e adolescents de 2 a 17 ans, es expèrts canadencs an arribat ara conclusion qu'aqueri qu'aprenen a díder mentides de petiti, mès tard artenhén un desenvolopament mès notable.

Entad açò, an realizat ua pròva d'aunestetat ena quau es adults demanauen as mainatges de non hèr un còp de uelh ath joguet plaçat enes sues esquies e deishauen as mainatges solet en ua cramba. En tornar, les demanauen s'auien complit çò que se les auie demanat e verificauen era responsa damb un enregistrament de video.

Era capacitat de mentir l'an mostrada «un de cada cinc mainatges de dus ans d'edat. Entre es de quate ans, nau de cada dètz mainatges. As 12 ans, era aspiracion a mentir registre indicadors maxims», a explicat Lieg.

En aquest sens, expèrts deth Musèu dera Sciéncia de Londres an afirmat en diari britanic *The Daily Telegraph* qu'«er òme mentís tres còps ath dia, coma tèrme miei, e era hemna, dus».

Ath delà, an explicat qu'era gent mentís abans a d'autes persones qu'ara sua mair (25% des òmes e 20% des hemnes). Atau, tanben, en mentir, es hemnes experimenten remordiments de consciéncia eth 82 per cent des cassi, e es òmes en un 70 per cent. Sus es arrasons entà mentir, eth 75 per cent des enquestadi afirmen qu'ac an hèt entà non herir es sentiments d'ua persona.

Adaptacion d'un article de La Vanguardia

Respon Vertadèr o Faus (V o F) ad aquestes afirmacions

- 1 F Segontes un estudi der Institut d'Estudis sus eth Mainatge dera Universitat de Londres, es mainatges que saben díder mentides an mès probabilitats entà prosperar.
- 2 F Er estudi s'a extrèt en analizar era conducta de 2.100 mainatges e adolescents de 2 a 17 ans.
- 3 V Era capacitat de mentir l'an mostrada «un de cada cinc mainatges de dus ans d'edat.
- 4 V Es hemnes experimenten remordiments de consciència en un 82 per cent.
- 5 F Expèrts deth Musèu dera Sciència de Londres an afirmat qu'er òme mentís tres còps ath dia, coma era hemna.
- 6 F An realizat ua pròva d'aunestetat damb personas de totes es edats.
- 7 V Eth 75 per cent des enquestadi afirmen qu'an mentit entà non herir es sentiments de bèra persona.
- 8 F Kang Lieg expause en Londres un estudi a on ditz qu'es procèssi cerebraus de formular ua mentida son un indicador dera intelligència.

Airau 3. ORTOGRAFIA, GRAMATICA E LEXIC 20 punts

3.1.- Aumplís es uets damb es grafies que convenguen en tèxte: (2,5 p.)

Regular i z ar era situacion des i m migrants ei un a h èr fòrça dificil. En prumèr lòc cau anali s ar es circo n stàncies pes q uaus mar ch en des sòns pa ï si. Atau siguec coma comen c èc era co n ferència de pre m sa. Jo pensi que non se tenguec en co mp de çò que dè ish en ath darrèr. Ta n ben venguec un co n vidat que mos co n dèc era istòria en tot h èr refer é ncia as milèrs d'i m migrants que pèrden era sua v ida en tot sa j ar de passar era Mediterran è a. Digu ec que tot pòt auer un bon finau damb es naues leis d'e s trangeria. Aquest co n ferenciant arribèc en retar d pr'amor que crebèc ua arròda en tot pu j ar eth Pòrt dera Bonaigua.

3.2.- Aumplitz es uets d'aguestes oracions damb eth pronòm o pronòms febles avienti. (2,5 p.) e se cau, hètz era concordança damb eth vèrb.

- 1 As d'ensénhar era fotogografia a jo. M' as d'ensénhar era fotogografia. Me l' as d'ensénhar.
- 2 As de dar eth libre a Joan a a Pèir. Les as de dar eth libre. Les ac as de dar.
- 3 As d'ensénhar era fotogografia ath mainatge. L' as d'ensénhar era fotogografia. l'ac as d'ensénhar.
- 4 As portat es libres entà jo. M' as portat es libres. Me les as portat.
- 5 As sauvat eth libre entath professor. L' as sauvat entath professor. Li as sauvat eth libre. L'ac as sauvat.
- 6 As portat fòrça pomes entada eth. N' as portat fòrça entada eth. Li n' as portat fòrça.
- 7 As hèt aquerò que te demanè? Òc, ac è acabat aué.
- 8 Dedique tres poèmes as lectors. Cada an les dedique très poèmes. Cada an les en dedique tres.
- 9 Dedique eth libre ath sòn companh. Li dedique eth libre. L'ac dedique.
- 10 È portat tot açò entà vosati. Vos ac è portat.
- 11 È liejut aguesta novèlla. E tu, l' as liejuda?
- 12 Vos manè de hèr tot açò. Ac auetz hèt?
- 13 Voi demanar as companhs se me vòlen acompanyar. Les ac demanarè deman.
- 14 Minges tanta verdura coma un conilh. Ne minges tanta coma un conilh.

3.3.- Escriuets es advèrbis o frases adverbiaus que corresponen a cada definicion balhada:

Ager ath ser: delànet

Ara gasalha: a mieges

Hè dus dies: delàger

En pagalha: desordenat

Hè un an: arunan

Ne tà sèra ne tà aubarda: tad arren

Hèt d'aguesta faïçon: atau

De land en land: deth tot dubèt

Auer ath ser: anet

3.4.- Torna a escriure aquest text sense fautes:

Es telecomunicacions son eth futor dera soçietat actua. Ei un camí long e tranqüil entà arribar a ua naua soçietat dera infurmaciú e det coneixement. Aguesta corsèra, com quinssevolh caminada, ei plia de mau de cabs que cau ana superan damb es profesionaús, administraciós e usuariús, pramor que arrés non entén era naua tecnologia que bastim. Per asò cau campar eth camí èt e veiram que era soçietat tecnològica sonque a èt que comenssar.

[illegible]

3.5.- Accentua aquest fragment:

Aq̃eri dies de m̃es qu'es senhors d'Occit̃ania demor̃eren en Sant Bertr̃and serviren d'auantatge ent̃a Pòl, qu'en veir çò qu'auie vist suspect̃ec que b̃era causa se premanie. Quan arrib̃ec en Bossòst, cargũec eth sòn tambor̃eu des marshandises que non auie venut e continũec viatge entath Palhars, ja que s'apropaue era heira des besties de Sòrt. Aquerò representarie ua bona hònt d'ingr̃essi ent̃a toti es pagesi, damb difer̃encia. Gr̃acies ad aq̃eri ingr̃essi, e damb era pacĩencia que les caracterize, poderen crompar es utisi qu'auien de besonh.

3.6.- Escriu, enes espacis en blanc, era forma verbau que correspon:

- 1.- S'aumens nosati (saber) sabéssem per a on començar, tot anarie milhor.
- 2.- Aué non pensi pas (botjar-se) botjar-me de casa en tot eth dia.
- 3.- Eth herit que siguec trasladat entar espitau (morir) moric peth camin.
- 4.- Jo (denonciar) denonciarè a toti aqueri que non (cuedar) cueden eth miei ambient.
- 5.- Voi qu'(escriuer) escriuat damb bona letra eth vòste nòm en examen.
- 6.- Com voletz que jo (arrir) arrisca se sò enfadada damb vosati!
- 7.- Delànet nosati (cantar) cantèrem ua cançon entà toti es assistents.
- 8.- Se jo (èster) siguessa eth propietari, deisharia passar a toti.
- 9.- Voi que tu (saber) sàpies qu'açò que m'acabes de díder m'entristís.
- 10.- Quan jo (anar) anaua entad aguesta escòla, ère fòrça mès vielha.

3.7.- Apostrofa corèctament aquestes oracions

- Eth dia que ages talents de estudiar, serè plan content. qu'ages/d'estudiar
- Me agrade plan coma te està eth tricòt que te è regalat. M'agrade/t'està/t'è
- Non i a pan. Se en vòs te auràs d'esdegar tà crompar-ne. Se'n/t'auràs
- Se vos hèr aquerò, ditz-mac. m'ac
- Eth dia de aué, tota era gent de Escunhau celèbre ua hèsta de aniversari. d'aué/d'Escunhau/d'aniversari
- Mos didec que eth dia que auie passat ena plaja non li auie pas agradat. qu'eth/qu'auie
- De qué ten arrisses, se se pòt saber? te n'arrisses

3.8.- DICTADA

Airau 4. MARC SOCIAU, ISTORIC E CULTURAU

10 punts

4.1.- Mèrca damb un cercle sonque era opcion corrècta.

Era realitat lingüistica occitana mos ditz que i trapam tres grops:

- a) Nòrd-occitan: Auvernhàs, Lemosin, Aupin-vivarés.
Occitan meridionau: Lengadocian e Provençau.
Gascon
- b) Nòrd-occitan: Lemosin, Lengadocian, Aupin-vivarés.
Occitan meridionau: Auvernhàs e Provençau.
Gascon
- c) Nòrd-occitan: Provençau e Lengadocian.
Occitan meridionau: Lemosin, Auvernhàs, Aupin-vivarés.
Gascon

4.2.- Es substrats son:

- a) Es formes lingüistiques que conviuen entre eres dempús dera arribada deth latin.
- b) Formes lingüistiques existents abans dera arribada deth latin e que s'i barregen.
- c) Es lengües existents en territòri occitan ena edat mieja.

4.3.- Era Querimònia ei:

- Un document qu'autregèc Pèire II as aranesi en 1213, a on les convertís en proprietaris des sòns bens.
- Un document qu'autregèc Jaime II as aranesi en 1313. Aqueth document convertic era Val en un territòri liure e as aranesi en proprietaris des sòns bens.
- Un document qu'autregèc Alfons II as aranesi en 1175 qu'empedís eth desvolopament deth feudalisme ena Val d'Aran.

4.4.- Mèrca era caracteristica qu'explique corrèctament aguesta evolucion.

Focus > Huc

- a) Evolucion dera F inicial grèga a H en gascon.
- b) Evolucion dera F inicial latina a H en gascon.
- c) Pas dera F inicial catalana ara H gascona.

Quator $\Rightarrow$ Quate

- a) Pèrta dera R finau latina.
- b) Vocalizacion en E dera R finau latina.
- c)** Mantenença deth grop QU latin.

Castellu $\Rightarrow$ Castèth

- a)** Era dobla L latina passe a TH en posicion finau.
- b) U finau latina passe a TH en posicion finau.
- c) Desapareish era dobla L latina.

4.5.- Explica es rasons dera mantenença en Occitània d'ua lengua e ua cultura pròpria e originau.

DICTADA.

Tardèc quauqui segons entà encuedar-se'n de çò que vedie. E encara, peth moment, non comprenie pas arren. Se trobaue en un lòc que pensèc qu'ère ua sòrta de magasin. Entrèc en ua d'aqueres pòrtes lateraus e un còp trauessada pensèc qu'ère en un aute mon. I auie ua saleta damb fòrça mòbles, toti foncionaus, damb es parets guarnides damb motius egipcians. Cada viatge sabie mens se qué ère tot aquerò. En un cornèr i trabalhaue un òme, tanben de peu ròi e talhat ben cuert, atau coma eth deth sòn companh dera quèrra. Es dus òmes se dideren quauques paraules en votz baisha qu'eth non podec pas compréner.

Era eutanàsia a debat

Era eutanàsia constituís un tèma qu'aué ei ara orde deth dia, ne coneishem diuèrsi cassi.

Prumèr cas:

Dijaus passat, dia 10 de mai, **David Goodall** morie mejançant era eutanàsia (accion medica que provòque deliberadament era mòrt indolora a persones que voluntàriament decidissen non contunhar viuent), en ua clinica autorizada de Soïssa. Goodall, de 104 ans, qu'ère un botanic plan coneishut, i viatgèc d'Austràlia estant, eth sòn país d'origina, a on era eutanàsia encara non ei pas legalizada.

Dusau cas:

Ramon Sampederro ère galhèc, marinèr e escrivan. Damb 25 ans demorèc tetraplegic en tirar-se de cap en aigua des d'ua ròca d'ua plaja galhèga. Mès de 25 ans les viuèc cochat en lhet, immobil, mès damb eth cap absolutament clar. Se hec fòrça famós pera sollicitar que se li apliquèsse era eutanàsia. Fin finau, mejançant era ajuda de non se sap pas qui, Ramon moric en aqueth lhet a on passèc tanti ans. Semble èster qu'aquera persona anonima li subministrèc bèth producte qu'acabèc damb era sua existència, pr'amor qu'en Espanha encara aué non ei legalizada aguesta practica.

Extrèt de diuèrsi tèxtes d'actualitat

Entar examinat.

Comenta damb er examinant çò que penses sus aquest tèma. Centra-te en:

- Tròbes corrècta era demana d'eutanàsia per part de bèri malauts terminaus o persones empedides fisicament?
- Cres qu'era lei les a d'emparar? Penses que non? Perqué?
- Penses que servís d'ajuda entara familha deth malaut o eth sòn entorn?
- Coma ipotèsi, ac demanaries tu?

Se voletz, non cau desvolopar es quate punts un a un, senon que se pòt hèr un comentari generau que tracte aqueri punts.